

Fotbalová válka

Ryszard Kapuściński

„Malé země třetího,
čtvrtého a dalších světů
mají šanci vzbudit větší
zájem teprve tehdy,
když se rozhodnou
prolévat krev.“

absynt
prokletí / reportéři

~~absynt~~

Ryszard
Kapuściński
Fotbalová
válka

přeložili Dušan Provazník
a Martin Veselka

Prokletí reportéři
Absynt 2021

Panebože, tolik se k Tobě modlíme, a stejně prohráváme války. Zítra jdeme zase do bitvy a bude to bitva opravdu důležitá. Ze všech sil potřebujeme Tvou pomoc a já Ti proto musím něco říct: zítra to nebude jen tak. Nic pro děti. Prosím Tě proto, abys nám neposílal na pomoc svého Syna. Dostav se sám.

*(Modlitba Koqa – náčelníka kmene Griquů
před bitvou s Afrikánci v roce 1876)*

Obsah

- 9 Hotel Metropol
- 19 Pobuda z Haarlemu
- 33 Osnova knížky, která by mohla začít v tomto místě
(čili moje nikdy nepopsané trampoty)...
- 37 Lumumba
- 47 Předsedové
- 51 Ofenziva
- 55 Další část osnovy knížky, která by mohla začít...
- 69 Ženitba a svoboda
- 73 Tanganický parlament o otázce alimentů
- 79 Budeme plavit koně v krvi
- 95 Alžírsko si zastírá tvář
- 127 Spor o soudce zakončený pádem vlády
- 135 Hořící zátarasy
- 143 Nigérie, léto 66
- 159 Další část osnovy nikdy nenapsané knížky,
která by mohla...
- 171 Čas, abych začal psát druhou nikdy nenapsanou knížku...
- 177 Fotbalová válka
- 203 Dostaneš děvče
- 211 Victoriano Gómez před televizními kamerami
- 215 Nejvyšší čas, abych začal psát další část osnovy
druhé nikdy nenapsané knížky, která...
- 225 Boty
- 231 Ráj nebude
- 243 Ogaden, podzim 76
- 253 Poslední možnost napsat osnovu druhé nikdy
nenapsané knížky, která...

Kniha byla vydána za podpory polského
Knižního institutu (Instytut Książki)
v rámci překladatelského programu ©Poland.

Copyright © 1988 by Ryszard Kapuściński
Translated from the Polish language
under the title Wojna futbolowa (Czytelnik)
Cover art © Pavlína Morháčová
Translation © Dušan Provazník a Martin Veselka
ISBN 978-80-8203-247-8

Hotel Metropol

Ubytoval jsem se na voru v postranní uličce obchodní čtvrti Akkry. Vor někdo nechal zvednout na sloupy do výšky prvního patra a nazval ho Hotel Metropol. V období dešťů tato architektonická nestvůra hnije a plesniví a v měsících sucha praská a vysychá. Ale drží! Uprostřed voru je dřevěná stavba, rozdělená na osm kójí. To jsou naše pokoje. Zbylé prostory jsou obehnané vyřezávaným ozdobným zábradlím a říká se jim veranda. Máme tam velký stůl, u kterého se jí, a pár stolků, u nichž popijíme pivo a whisky.

Pití je v tropech nutností. Potkají-li se dva lidé v Evropě, řeknou si nejdříve: Dobrý den. Co je nového? V tropech se lidé při setkání vítají jinak: Co budeš pít? Často se pije i během dne, ale pití povinné, pití programové, se odehrává večer. Večer totiž přechází v noc a noc číhá na odvážlivce, který pohrdl alkoholem.

Tropická noc je železným spojencem všech výrobců whisky, koňaků, likérů, koňalek a piva na světě, a kdo je nenechá vydělat, s tím noc bojuje svou nejlepší zbraní: nespavostí. Každá nespavost je vyčerpávající, ale nespavost v tropech je vražedná. Člověk trýzněný po celý den sluncem, vyčerpaný nikdy neukojenou žízní, člověk všemožně sužovaný a zesláblý musí spát.

Musí. Jenže nemůže.

Je příliš dusno. Pokoj vyplňuje vlhký lepkavý vzduch. Vlastně to není vzduch, ale mokrá vata. Dýchat neznamená nic jiného než polykat chomáčky vaty nasáklé vodou. Nedá se to vydržet. Vyčerpává to, ubíjí, rozčiluje. Moskyti štípají, opice povykují. Tělo je lepkavé potem, na dotyk odporne.

Čas stojí na místě, spánek nepřichází. V šest ráno, po celý rok den co den v šest hodin ráno, vychází slunce. Do mrtvolného dusna této lázně přidává žár svých paprsků. Je třeba vstávat. A člověk nemá sil. Napoleon si ráno nešněruje boty, protože, jak říká, shýbat se je pro něho moc velká námaha. Psychicky naladí taková noc člověka hrozně. Cítí se rozbitý jako starý křáp. Je vyhaslý, bezzubý, sotva stojí na nohou. Zachvacuje ho neurčitý stesk, nevyslovitelná nostalgie, nejčernější pesimismus. Už aby uplynul den, už aby uplynula noc, už aby to všechno, kčertu, uplynulo.

A tak pije. Proti noci, proti chandře, proti nečistotám v míse svého osudu. Je to jediné úsilí, na které se ještě zmůže.

Strýček Wally pije navíc proto, že mu to pomáhá na plíce. Má souchotiny. Je vyhublý, dýchá těžce a sípavě. Sedí na verandě a volá: Papa, ještě jednu. Papa Zakka jde k baru a přináší láhev. Strýčkovy ruce se začínají třást. Nalévá do sklenice whisky a dolévá ji studenou vodou. Vyzunkne první sklenku a hned si chystá další. Oči se mu zalévají slzami, tělem otřásá bezhlesý vzlyk. Dokonalá troska. Pochází z Londýna, v Anglii byl stavebním mistrem. Válka ho zanesla do Afriky, kde už zůstal. Je pořád mistrem, ale dal se na pití, plíce mu hnijí a on je nijak neléčí. Za co by je také léčil? Polovinu platu dává za hotel, druhou za whisky. Nemá nic, doslova nic. Košili na cáry, záplatované kalhoty, chatrné sandály. Jeho krajané, elegantní a bez poskvrnky, ho vydělili a vyloučili ze svého středu. Zakázali mu prohlašovat se za Angličana. Dirty lump. Špinavé hovado! Čtyřiapadesát let života. Co mu ještě zbývá? Vypít trochu whisky a pod drn. A tak pije a čeká, až přijde jeho chvíle. „Nehněvej se na rasisty,“ říká mi. „Nerozčiluj se nad buržousty. Stejnak skončíte všichni ve stejné zemi!“

Jeho láska k An. Panebože: láska! An přicházela, když neměla na taxík. Kdysi byla Zakkovou milenkou a dodnes za to požaduje malou odměnu: dva šilinky. Má potetovaný

obličej. Patřila ke kmeni Nankani na severu země, kde už nemluvňatům zohavují tvář. Ten zvyk prý pochází z dob, kdy si kmeny z jihu podrobovaly kmeny na severu a jejich příslušníky prodávaly bělochům jako otroky. Proto si ti na severu hyzdili čelo, tváře a nos, udělali tak ze sebe těžko prodejné zboží. V řeči Nankaniů znamená ošklivý totéž co svobodný. Jsou to synonyma. An měla měkké smyslné oči. Celá byla v těch očích. Dlouho na člověka upírala svůj kočičí pohled, a když viděla, že pohled zabral, začala se smát a žadonila: „Dej mi dva šilinky na taxík!“ Strýček Wally jí je dal pokaždé. Naléval jí whisky, slzel, usmíval se. „Zůstaň se mnou, An,“ říkal jí. „Přestanu pít. Koupím ti auto.“ Odpovídala: „Nač by mi bylo auto? Mám radši milování.“ „Tak se budeme milovat.“ A ona na to: „Kde?“ Strýček vstal od stolku, do jeho pokoje to bylo pár kroků. Otevřel dveře, rukou křečovitě držel kliku. V tmavé kóji stála železná postel a malá skříňka. An vybuchla smíchy: „Tady? Má láska musí žít v palácích. V palácích bílých králů!“

Byli jsme u toho. Pak přišel papa Zakka, vzal An kolem ramen a zabručel: „Vypadni.“ Odcházela pobaveně a mávala nám na pozdrav – bye, bye. Strýček Wally se vrátil ke svému stolku. Popadl láhev a začal z ní pít plnými doušky. Ani ji nestačil dopít a už se sesunul v křesle. Uložili jsme ho v jeho kóji na železné lůžko s bílým prostěradlem – bez An.

Od té doby mi vždycky připomínal: „Jediná žena, Rede, která tě nezradí, je tvá matka. Víc nikde neočekávej.“ Rád jsem ho poslouchal. Byl moudrý. Říkal: „Taková kudlanka je poctivější než naše ženy. Znáš kudlanky? U těch trvají zásnuby krátce. Potom mají svatbu. Párek kudlanek pak odletí strávit svatební noc. A ráno samička zakousne samečka. Nač by ho trápila celý život? Vyšlo by to přece nastejno. Každá věc, která se udělá dřív, dělá se poctivěji.“

Ten hořký tón strýčkových projevů znepokojoval Zakku. Papa nás držel zkrátka. Před odchodem jsem mu vždycky

musel říct, kam jdu a proč. Jinak z toho byla scéna. „Mám o tebe strach,“ křičel. Když Arab křičí, není třeba se tím vzrušovat. Takový je způsob jeho řeči. A papa byl Arab, Libanonec. Celým jménem Habíb Zakka. Nájemcem hotelu se stal před rokem. „Po velkém úpadku,“ dodával. Zasáhlo ho to opravdu strašně. „Zakka?“ volá jeho přítel, „Zakka byl milionář! Milionář! Zakka měl vily, auta, obchody, zahrady.“ – „Když se mi zastavily hodinky, vyhodil jsem je oknem,“ vzdychá papa. „Dveře mého domu byly vždy otevřené. Každý den davu hostů. Jídla, pití, na co kdo měl chuť. A dneska? Tváří se, že mě neznají. Musím se jim představovat, přestože toho u mě vypili a snědli za tisíce.“ Papa přijel do Ghany před dvaceti lety. Začal v krámku s textilem a dopracoval se k obrovskému bohatství, o které během jediného roku přišel. Prohrál ho na dostizích. „Koně mě sežrali, Rede.“

Viděl jsem jeho stáje. Měl je za městem v palmovém háji. Devět běloušů, nádherných arabských koní. Jak dobře je znal, jak je laskal! Na svou ženu papa křičel, ale ke koním se měl jako milenec. Jednoho z nich vyvedl ze stáje ven. „Nejlepší kůň v celé Africe,“ řekl se zoufalstvím v hlase. Jeho miláček měl totiž na spěnce nevyléčitelnou ránu. Všechny jeho koně trápil tento neduh a stáj mu pomalu vymírala. Byla to pro něho větší tragédie než ztráta milionu: jeho jediná životní vášeň nemohla dojít ukojení. Bývaly dny, kdy nemohl stáj navštívit. To pak začal být podrážděný a klel, kudy chodil. Uklidnil se teprve v palmovém háji, když před ním stájník předváděl rychlé araby s krvavýma očima.

Manželce papa koně nikdy neukazoval. Jednal s ní zkrátka, ostře. Často sedávala nehybně v křesle, kouřila a mlčela. Zeptal jsem se jí: „Kolik je vám?“ „Osmadvacet.“ Ale byla šedivá jako holub, bledá, vrásčitá. Porodila čtyři děti. Dvě žily v Libanonu, dvě v Akkře. Občas přivezla dcerku, nemocné, fyzicky postižené děvčátko. Holčička se vrhala na podlahu a lezla po čtyřech s křikem, při němž tuhla krev. Bylo jí deset

let a neuměla chodit ani mluvit. Plazila se do kouta, kde stál gramofon, kroutila hlavou, prosila očima. Matka pustila desku. Zpívala Dalida a její zpěv splýval s neuvěřitelným jekotem holčičky. Utišila se, její tvář se změnila. Jen deska zmlkla, vydralo se z hrdla dítěte nové blekotání: žadonila, aby matka znovu pustila desku.

Nejvíce holčička lnula k Premiérovi. Byl jediný, kdo se na ni dokázal usmívat. Objímala mu nohy, lísal se, vrněla. Hladil jí hlavu, tahal ji za ucho. Říkali jsme mu Premiér, protože se chlubil známostmi v guinejské vládě. Dříve žil v Konakry, s něčím tam obchodoval. „Až pojedete do Guineje, klidně mi to řekněte,“ dělal si reklamu. „Dám vám dopis pro Sékou Tourého. Je to můj kámoš. Ministři? Prosím vás, jací tam jsou ministři, žádný nestojí za řeč.“

Premiér má se mnou určité úmysly. Odvádí mě stranou, poroučí pivo. „Poslyš, Rede,“ začíná, „ty jsi sjezdil kus světa, řekni mi, ve které zemi by se ještě dal udělat velký byznys. Ten můj tady v Ghaně je moc malý. Docela maličký.“

Hledím na toho tloušťíka, na jeho zpocený obličej, na jeho výraz zbitého psa. Co mu poradit? Říkám si, obyčejný kapitalistický človíček, žádný finanční žralok, jen malá ryбка z velkého hejna, proč mu nedat nějaký nápad? Přemýšlím: Barma, Japonsko, Pákistán. Všude je těsno, tlačence. „Co Indie?“ ptá se Premiér. Kdepak, přemýšlím, v Indii z toho taky nic nekouká. V každé zemi jsou monopoly. „Všude je moc monopolů,“ říkám nahlas, „zatracený kapitalismus.“ Pokyvuje hlavou a smutně přizvukuje. „Zatracený kapitalismus.“ Premiér jezdí ze země do země, snaží se proniknout na trh, zbohatnout, pod mnohým nebem už chtěl rozbít svůj stan. Ale bylo to k ničemu. Zbytečně vyplýtvaná energie, bezvýsledný zápas. „Cožpak se už v žádné zemi nedá udělat pořádný kšeft?“ táže se. „Asi ne,“ říkám, „tak nějak se mi zdá, že ne.“

Je mi Premiéra líto. Chodí, přemýšlí, vyptává se. Koupil si glóbus, jezdí po něm prstem. Občas se prst někde zastaví.

Volá mě: „A co tady, Rede?“ Dívám se. Ukazuje na Filipíny. „Tam ne,“ říkám, „tam jsou Američané.“ „Američané?“ ujišťuje se zděšeně. „Malý byznys?“ Rozkládám ruce: „Určitě malý. Docela maličký byznys.“ Chvilí přemýšlí a svěřuje se: „Moc rád bych měl velký byznys. Radši než ženské.“ „Na ženské si nepotrpíš?“ ptám se. „Ale ano, i ty jsou dobré. Nejhezčí jsou v Dakaru.“

V tomto bodě se Premiér vždy dostává do sporu s mladým Chúrí, synem Velkého Chúrího (také Libanonce). Mladý Chúří se jmenuje Nádír a je to úplný světák. V Paříži má auto, v Londýně má auto a v Římě taky. Frajírek jak se patří. Rozhovory s ním jsou pro mě vysloveně zábavné. „Pojeď se mnou do Austrálie,“ navrhuje. „Vždyť nemám peníze,“ odpovídám. „Napiš tedy otci, ať ti pošle.“ „Můj otec je lakomý,“ vysvětluji, „drží mě zkrátka.“ V rozmařilostech a rozhazování nezná Nádír žádné meze. Má všechno. Táta do něj nepřetržitě cpe peníze. Velký Chúří malého Chúrího miluje. Tatík bydlí v domku ve městě Nsawam kousek od Akkry. Dům trouchniví, zařízení je nužné. Skromňoučký způsob života. A je to obydlí patrně nejbohatšího člověka v celé západní Africe, multimilionáře Velkého Chúrího. Bývalý pouliční obchodník z Bejrútu má kapitál a nemá žádné nároky. Jí černé placky z žitné mouky, pečené na ohni, a rozhojňuje majetek do závratných částek. Je staříčkový, zemře možná už letos. V Bejrútu mu patří celá ulice činžáků. Nikdy je sám neviděl. Velký Chúří je negramotný. Musí mít důvěryhodného člověka, který mu píše obchodní dopisy.

Má jednoho takového člověka, bydlí s námi v Metropolu. Mladý Chúří k němu vzhlíží s úctou. „Je to intelektuál,“ vysvětluje mi. Hovorný, vtipný, anekdoty sype z rukávu. Ukazoval nám fotografii: byla na ní milá starší paní, jak sedí pod slunečníkem. „To je má snoubenka,“ vysvětloval, „žije v Kalifornii. Čeká na mne patnáct let. Počká si ještě jednou tolik a umře. Ale smrt není zlá. Člověk jen musí být

hodně unavený.“ Nato vybuchl smíchem. Náš intelektuál se opíjel potají, nikdy nepil před námi na verandě. Říkal, že pít před druhými je projevem nedostatku kultivovanosti. Uprostřed rozhovoru vstával, odcházel do svého pokoje a tam lačně nasával přímo z láhve. Pak jsme zaslechli pád těla na podlahu: nějak se mu nikdy nepodařilo dostat se do postele.

Když právě nepsal Chúrího dopisy, pouštěl se do diskusí s Napoleonem. To byl človíček s kulatým bříškem. „Stýská se mi po domově,“ říkával, „stýská se mi po domově.“ Ale seděl tu stále jako přibitý. Po verandě pochodoval přehlídkovým krokem sem a tam. Vytáhl z kapsy zrcátko a počítal si vrásky. „Je mi šedesát, a jak jsem přitom mladý a silný. Můžu chodit a chodit a neunavím se. Kolik byste mi hádali?“ Papa odpovídal: „Nanejvýš dvacet.“ „Tak vidíte,“ triumfoval a naparoval se, až mu vystupovaly žíly na skráních. Byl asi trochu blázen. Jednou konečně někam odjel. Už nebylo slyšet jeho dupání. Vládl tu větší klid.

Verandu bylo vidět z ulice. Osvětlovalo ji několik slabých žárovek. V jejich světle bylo zdola vidět stíny pohybující se na voru. Ty stíny nikomu nepatřily. Jejich nemá pantomima, jejich pomalý tanec se odehrával v srdci Kokompe. Ale tato domorodá africká čtvrť neuznávala jejich existenci. Kokompe měla svůj život, pro lidi z Metropolu cizí a nedostupný. V představách čtvrti patřily stíny z voru do jiného světa. Do světa bungalovů bělošských představitelů úřadů a obchodu – do čtvrti Cantonments. „Vy jste stejného druhu jako oni!“ říkala Kokompe, když dav jejích obyvatel lhostejně míjel náš hotel.

Ale stíny Metropolu neexistovaly ani v očích Cantonments. Jak by mohly! Čtvrť Cantonments se odvracela od voru s pohrdáním a studem. Vor, to byla hanba, kterou by v Cantonments nejraději ututlali, Cantonments – ta zámožná, spořádaná, snobská evropská byrokratka a měšťačka.

Vor tedy nebyl přivázán k žádné lodi: stíny existovaly samy pro sebe. Mohlo jich být víc, mohly zmizet, na tom nezáleželo. „A na čem záleží?“ ptával se strýček Wally. Nikdo mu na to neodpovídal.

1960

Jak jsem se vůbec dostal mezi trosečníky na voru? Určitě bych je nikdy nepoznal, nebýt náhody a také jedné dívky, která nechtěla Araba. V roce 1958 jsem letěl letadlem z Londýna do Akkry. Byl to velký a pomalý super-constellation britské letecké společnosti. Vydal jsem se na cestu plný vzrušení (má první cesta do Afriky), ale současně nejistý, pokud šlo o zítřek: nikoho jsem totiž v Ghaně neznal, neměl jsem žádná jména, adresy, a co bylo nejhorší, ani peněz nazbyt. V letadle jsem dostal místo u okénka, po mé pravici seděl Arab a vedle něho světlovláska skandinávského typu s kyticí květin na klíně.

Nad Saharou jsme přelétali v noci. Jsou to vždy nádherné lety, člověk má totiž dojem, jako by letadlo bylo zavěšeno mezi hvězdami. Že jsou hvězdy nad námi, to je pochopitelné. Ale hvězdy jsou i kdesi dole, na dně noci. Proč tomu tak je, nevím.

Arab si po celou dobu namlouval tu skandinávskou dívku, která, jak se ukázalo, letěla za snoubencem (byl to technik a pracoval na základě smlouvy u jedné státní firmy) a vezla mu kyticí. Můj soused šel na věc zhurta, hned jí nabízel za snoubení, sliboval jí nádherný přepychový život v kterémkoli městě světa. Ujišťoval ji, že je bohatý, že má hodně money, což opakoval ještě několikrát: hodně money. Skandinávka zůstávala dlouho klidná a trpělivá, ale potom začala být otrávená a rázně ho odbyla. Po chvíli vstala a přesedla si na jiné místo v letadle.

Situace obvyklá a banální. Ale měla ten důsledek, že Arab byl nucen změnit objekt svého zájmu. Nakonec se obrátil na mě a zapředel rozhovor. Jmenoval se Nádír Chúrí. A jak se jmenuji já? A tak dále. Co dělám? Reportér. Proč jedu do Ghany? Abych viděl, chodil, ptal se, poslouchal, číchal, přemýšlel, psal.

Aha.

Kde budu bydlet? Nevěděl jsem. Že mi tedy doporučí dobrý hotel. Nic přepychového to není, prostě dobrý hotel. Patří jeho příteli, který byl kdysi významným člověkem. Zaveze mě tam a doporučí. A skutečně mě Nádír Chúrí rovnou z letiště odvezl do hotelu Metropol a předal mě do péče Habíba Zakky.

V té době projevoval svět o Afriku opravdový zájem. Afrika byla záhadou, tajemstvím, nikdo nevěděl, co se stane, až tři sta milionů lidí napřímí ramena a vezme si slovo. Začaly tam vznikat nové státy, ty státy začaly nakupovat zbraně a v různých zahraničních novinách se objevovala otázka, zda se Afrika nepustí do dobývání Evropy. Dnes se taková otázka zdá být absurdní, ale tehdy byla kladena s obavami a vážně. Lidé proto chtěli vědět, co se na africkém kontinentu děje, kam směřuje a co chce.

Nikdy mě nefascinovala takzvaná exotika, i když jsem později prožil víc než deset let ve světě, o němž se běžně mluví jako o exotickém. Nepsal jsem o lovech na krokodýly ani o lovcích lebek, třebaže uznávám, že jsou to náměty zajímavé. Objevil jsem však pro sebe jinou realitu, která mě přitahovala víc než výprava do vesnice kouzelníků nebo do rezervací divokých zvířat. Rodila se nová Afrika a nebyla to žádná metafora, nebyla to fráze z úvodníku. Chvilě tohoto zrodu byly někdy bolestné a dramatické, jindy zase radostné a pozitivní, ale v obou případech se všechno odehrávalo podle jiných vzorů, v jiném ovzduší, zkrátka docela jinak (z našeho hlediska), a právě tohle se mi zdálo být novou, dosud nepopsanou exotikou.

Soudil jsem, že nejlépe vyjádřím Afriku, budu-li psát o člověku, který byl tehdy největší postavou tohoto světa – politikem, vizionářem, tribunem a kouzelníkem – o Nkrumahovi.

Pobuda z Haarlemu

Náměstí West End je lidským mraveništěm.

Byla postavena hranice.

Za chvíli z ní vyšlehnou plameny.

Kdo bude obětí?

Ráno projížděly městem stranické vozy s tlampači na střeše:

Všichni, kdo jdete ulicí, kdo jste na tržišti, kdo sedíte doma či v kanceláři, VŠICHNI PŘIJĎTE VYJÁDRIT SVŮJ HŇEV.

Výzva se neopakuje. Manifestace citů je povinností lidu. A lid tady ví, co je jeho povinnost. Náměstí je přeplněné. Lidé stojí natlačeni, ale trpěliví, jsou zpocení, ale vytrvalí. Pere do nich slunce, ale to je jejich denní chléb. Lekají žízní, ale vody není. Pálí to zdola (od země), pálí to svrchu (z oblohy) a ve stisku těchto palčivých kleští je nejlepší klidně stát: každý pohyb vyčerpává. Lidé, kteří mají jeden oheň pod sebou a druhý nad sebou, stojí a čekají na oheň třetí.

Na plameny hranice.

Ptám se vpravo vlevo – co se bude dít? Nikdo neví. Říkali, abychom přišli, a tak jsme tady. Bez důvodu by sem nezvali tolik lidí. Udivené pohledy dotazovaných: nač všechny ty otázky? Hned se to dozvíme, až nastane náš čas. Welbeck nám to za chvíli řekne.

Welbeck, státní ministr, pěkně urostlý skromný muž s muslimskou čepičkou na hlavě, bere do ruky mikrofon. Je špatně slyšet, smysl však lze postihnout: